

Protocol

radunonza generala annuala dalla CGS dils 25.11.2015, 14.15 ella Claustra
dallas soras dominicanas a Glion

approbaus ella rg dils 09-11-2016

---

1. Beinvegni

Il president dalla Conferenza generala Surselva, Francestg Friberg, arva la sesida fagend in cordial beinvegni a tut ils presents. Igl avonmiezdi culs excuors cuorts e culs luvratoris (mira annexa) seigi gartegiaus, ed il gentar ella mensa dallas soras dominicanas (ina gronda excepziun; normalmein clausura claustrala) hagi gustau.

2. Preschientscha

Presents: 190 persunas

Perstgisas: Martin Jäger, cusseglier guvernativ; Margrit Darms, deputada Cussegl grond; Curdin Tuor, meinagestiun Formaziun Surselva, suppleant da deputau Cussegl grond; Silvio Dietrich, menader da scola SGV Glion; Mario Cavigelli, cusseglier guvernativ; Lorenz Alig, deputau Cussegl grond; Esther Krätli, scolasta da romontsch alla SAP; Luzia Lechmann, menadra dil post da logopedia Surselva; Aurelio Casanova, president communal da Ilanz/Glion; Gabriela Tomaschett-Berther, deputada Cussegl grond; Leta Steck-Rauch, deputada Cussegl grond; Gion Lechmann, directur Scola cantunala GR; Cornelia Märchy-Caduff, deputada Cussegl grond e presidenta communal Domat/Ems; Petra Uffer, anteriura presidenta dalla CRGC (Conferenza rumantscha Grischun Central); Fina Blumenthal, scolasta e pedagoga curativa; Florentina Camartin, anteriura inspectura da scola; Chantal Marti-Müller, vicedirectura SAPGR; Linard Martinelli, president CGS; Jörg Bühler, copresident CRGC; Beni Hendry, scolast; Duri Champell, cusseglier naziunal; Ursin Defuns, scolast gimnasial; Conradin Caduff, menader da scola Lumnezia e scolast primar.

3. Approbaziun dalla gliesta da tractandas

La gliesta da tractandas vegn approbada unanimamein suenter haver fatg duas midadas, numnadamein d'aschuntar las suandontas duas tractandas:

- Approbaziun dalla gliesta da tractandas
- Elecziun da dus dumbravuschs

4. Elecziun da dus dumbravuschs

Dumbravuschs vegnan eligi Michel Andriuet, Mustér, e Nicoletta Marino, Sedrun.

5. Presentaziun ed approbaziun protocol radunonza generala 2014

Il protocol ei staus publicaus ad uras silla pagina d'internet dalla CGS, sco era tarmess tier allas commembras ed als commembers per mail. La prelecziun dil protocol vegn buca giavischada. Il protocol vegn approbaus unanimamein senza

midadas. Il president Francestg Friberg engrazia agl actuar per sia buna lavur redigend era ils protocols dallas sesidas da suprastanza el decuors digl onn.

6. Rapport presidial ed approvaziun

Il rapport presidial annual ei staus publicaus silla pagina d'internet dalla CGS, sco era tarmess tier allas commembras ed als commembers per mail. Il president Francestg Friberg prelegia siu rapport annual en ina versiun scursanida. Il rapport vegn approbaus unanimamein.

7. Rapport center didactic online ed approvaziun

La menadra dil center didactic online, Yvonne Gienal, informescha davart igl andament dil center. Il CEDID vivi la coesistenza da tut ils idioms inclusivamein rg e secapescha era tut ils scalems. 264 documents sesanflien actualmeins sin quella plattafurma. 438 documents seigien vegni transcargai duront il davos onns. Sulettamein duas scolastas hagian cargau si documents duront igl onn vargau. Yvonne Gienal supplichescha ils presents da risponder ad in pign questiuari e fierer quel ella scatla piazzada sper la sortida. Il rapport dalla menadra dil CEDID vegn approbaus unanimamein.

8. Rapport dalla cassiera e dils revisurs ed approvaziun dil quen

La cassiera Catarina Steger presenta il quen. Ils posts principals ein ils suandonts:

- Entradas 4980.70 frs
- Expensas 4462.90 frs
- Gudogn 717.80 frs
- Activas 9385.90 frs

Damai che las duas revisuras da quen, Manuela Cadalbert e Patricia Caduff, han stuiu schar perstgisar per la radunonza, prelegia il vicepresidente dalla CGS, Aluis Hosang, il quen. Il quen vegn approbaus unanimamein e cun engraziament alla cassiera.

9. Propostas/iniziativas dallas commembras/dils commembers:

El decuors digl onn ei vegniu purtau alla suprastanza treis propostas/damondas:

- a. Damonda d'incumbensa per ils discs cumpacts dil mied da matematica (fegls da lavur) per la scola primara
- b. Damonda per ina contribuziun finanziaria dalla translaziun dils discs cumpacts dil mied da matematica (fegls da lavur) per la scola primara
- c. Proposta d'indemnisar la suprastanza CGS

La damonda pertuccont a) secloma suandontamein:

A caschun dallas radunonzas generalas dallas duas uniuns CGL (19.11.2014) e CGS (26.11.2014) han lur commembras e commembers giu sancziunau unanimamein ina proposta da treis commembers dallas duas conferenzas ariguard la realisaziun dils discs cumpacts (= fegls da lavur) pils mieds da matematica/geometria dil scalem primar. Cun brev dils 08.12.2014 ein ils presidents dallas duas conferenzas sedrizzai al DECA culla supplica da realisar il desiderau. Cun brev dils 23 da december 2014 vegn la damonda dallas duas conferenzas rispundida negativamein dil DECA. Cun brev dils 29.09.2015 propona collega Carin Cadruvi da Ruschein alla CGS da surdar alla suprastanza CGS l'incumbensa da mirar per translatur, d'indemnisar els

commensuradamein e da metter las translaziuns sin la pagina d'internet plat-on.ch. La suprastonza CGS fa la proposta da dar suatientscha alla damonda da C. Cadruvi.

La damonda vegn suttamessa alla votaziun ed approvada unanimamein cun duas abstenziuns.

La damonda pertuccont b) secloma suandontamein:

La suprastonza CGS ha interpriu lavurs da sondadi pertuccont la damonda da persunal sco era da finanzas. La suprastonza ha anflau translatur che fussen promts da realisar quella lavur. En caussa finanziaziun ha la suprastonza fatg ina calculaziun da cuosts e vegn alla conclusiun ch'igl entir project (transponer dil tudestg respectivamein da rg els treis idioms puter, vallader, sursilvan) custass rodund 24'000.—frs, la part sursilvana pia circa 8'000.—frs. La suprastonza CGS fa la proposta che la CGS

- 1. contribueschi 3'000.—frs a quei project*
- 2. mondi alla tscherca dad ulteriurs sponsurs che seigien promts da financiar la summa restonta da 5'000.—frs*
- 3. publicheschi il material transponiu en sursilvan sin www.plat-on.ch.*

Treis presents prendan il plaid en caussa:

- Il commember scolast Roger Tuor reamrca ch'il cantun savessi far dus schenghetgs per metter sut il pigniel da Nadal, numnadamein da rispunder el senn dalla CGS al P21 romontsch, sco era ils 24'000 francs per la translaziun dils exercezis accessoris publicai sin discs cumpacts.
- La commembra scolasta Esther Hendry anfla il fatg ch'il cantun Grischn vegli buca sustener la translaziun finanziamein per in pauper attest.
- La menadra dil post per mieds d'instrucziun dil cantun Grischn, Josy Künzler remarca che la Regenza grischna hagi fatg diever dalla lescha da scola che prevesi che la Regenza sustegni translaziuns da mieds d'instrucziun, denton buca mieds accessoris.

La damonda vegn silsunter suttamessa alla votaziun ed approvada unanimamein (115 gie) cun 7 abstenziuns.

Davart il punct c) ha la suprastonza CGS elaborau tenor giavisch exprimius a caschun dalla radunonza generala 2014 la suandonta proposta:

A caschun dalla radunonza generala dalla CGS dils 26.11.2014 ei vegniu fatg la proposta d'indemnizar cun ina certa summa la suprastonza per sia lavur. Ei vegn surdau alla suprastonza l'incumbensa da preparar la damonda per la radunonza generala dil 2015. La suprastonza ei sededicada a quella damonda e fa la suandonta proposta:

- *president : 1'500.— frs*
- *ulteriurs suprastonts: 300.— frs*

La proposta vegn suttamessa alla votaziun ed approvada unanimamein cun ina abstenziun.

10.Orientaziuns & informaziuns

Sut quella tractanda figureschan 11 puncts (a-k), ils quals vegnan dilucidai sco suonda.

a. Mied da lungatg idiomatic:

Rico Cathomas, menader dil project mied da lungatg idiomatic dil cantun, orientescha en caussa, remarcond ch'ins vegli gie buca inventar la roda da

niev, mobein integrar il bien material gia avonmaun. L'idea seigi da crear in mied innovativ. Il mied d'instrucziun dueigi buca mo esser in mied sin pupi, mobein ina part dueigi era esser digitalisada. Sco fontauna da material dueigi il material creau dad ACCESS, dils mieds da RG ed auters mieds survir. La part linguistica sebasì sin ACCESS. La part didactica vegni surprida dil mied da RG. Ins quenti cun in temps d'elaboraziun da 5 onns. 32 gruppas da lavur vegnien a luvrar vid quei mied. Duront l'emprema fasa da lavur veglien ins visiunar il material e far ina schelta. Gl'entir project entscheivi cun in tec retard. Igl entir concept seigi fetg cumplex - mo denton era fetg interessants. Il proxim temps vegnien entginas scolastas ed entgins scolasts contactai e dumandai da collaborar vid quei project ambizius.

- b. Dis da formaziun da romontsch el rom dils cuors da stad 2015 alla SAP:
Il president dalla CGS relata che tenor ecos da participontas e participonts seigi il resun davart ils dis da formaziun che hagien giu liug ils 12 e 13.08.2015 stai buns.
- c. Nova Fibla romontscha:
Josy Künzler, menadra dil post concernent ils mieds d'instrucziun dil DECA, informescha davart la nova Fibla romontscha en elaboraziun, en tut special fa ella menziun ch'il concept sebasì sil mied tudestg „Leseschlau“, ch'il cudisch da lectura vegni ad esser illustraus en quater colurs, ch'el vegni a cuntener ina tabella cun ils divers suns. La fibla nova en sutsilvan, puter e vallader vegni ad esser semtgada per la stad 2016.
- d. Promotur regional dalla LR:
David Flepp, promotur regional dalla LR, e Conradin Klaiss, commember da direcziun LR, relatan da lur lavur, fagend menziun speciala davart ils suandonts quater projects.
- Valischa viandonta: Uonn seigi la valischa viandonta dedicata allas classas 4 tochen 6. Il formular da feedback seigi ius in tec en emblidanza. Quei formular seigi impurtonts per preparar la proxima valischa.
  - Plema d'aur: L'occurrentza per fabuluns e poetins, la Plema d'aur, hagi buca liug igl onn da scola 2016/17.
  - Dumbraziun dils Romontschs: La Ligia Romontscha hagi per finamira da dumbrar entochen il 2019 ils Romontschs. Denter auter vegli la LR realisar in taccader per metter sigl auto en quei connex.. La proxima acziun da dumbraziun dueigi haver liug a caschun dil marcau Daniev en Lumnezia.
  - Concept scola romontscha futura: Quei concept seigi vinavon ina finamira dalla LR.
- e. Plan d'instrucziun 21 romontsch:
Il president Francestg Friberg dat ina survesta dil succediu e dalla situaziun ord vesta dalla CGS concernent il P21. La fasa da consultaziun per il P1 hagi cuzzau dils 28 da zercladur 2013 tochen ils davos d'october 2013. Circa 40 vischnaucas, partidas politicas, organisaziuns da lungatg ed organisaziuns da scolastas e scolasts vevien criticau ch'il plan d'instrucziun

21 introduceschi facticamein il rumantsch grischun digl esch davos en ellas scolas idiomaticas fagend attents il DECA ch'el ignoreschi la situaziun legala, politica e sociolinguistica e surdamondi ils scolars massivamein. Cul scriver „Posiziun tiel plan d'instrucziun 21 pertuccont il rumantsch grischun“ dils 30.09.2013 hagi era la CGS communicau siu desiderat al DECA. Quei scriver cuntegni siat puncts da protesta e treis pretensiuns. Ina dallas pretensiuns centralas seigi stada ch'il P21 pertuccont il rom romontsch dueigi vegnir repassaus aschia ch'el risguardi la situaziun legala, politica e sociolinguistica. El rapport presidial CGS digl onn 2014 havevi il president CGS scret: *„Ils 07.11.2014 ei vegniu publicau ch'ils directurs dils departaments d'educziun hagian dau liber il P21. Quei munta ch'ils cantuns san ussa decider mintgin sez davart l'introducziun dil P21 tenor ils agens tschentaments. La lavur dallas proximas jamnas vegn ad esser da studegiar danovamein il P21 repassau per eruir condanavon che las pretensiuns dalla CGRS inoltrada al DECA il settember 2013 ein vegnidadas risguardadas, sco era schebein las leschas ed ordinaziuns cantunales e communalas concernent l'applicaziun dils idioms e rumantsch grischun vegnan suandadas.“* La lavur d'evaluaziun dil sboz repassau hagi mussau ch'ei hagi dau – sper entginas adattaziuns punctualas e scursaniziuns – neginas midadas substanzialas pertuccont il rumantsch grischun. Ella secunda versiun dil P21 vegni ei aunc adina pretendiu dallas scolaras e dils scolars da scolas idiomaticas cumpetenzas en rumantsch grischun, e quei naven da scoletta tochen al scalem superiur. Il DECA ignoreschi cun quei ina ulteriura gada l'autonomia da vischnaucas, pertgei tenor igl art. 3 dalla constituziun cantunala ed art. 18 dalla lescha da lungatgs cantunala decidien las vischnaucas davart lur lungatg da scola. Cunquei ch'il Departament d'educaziun hagi punctuau pliras gadas che lur partenari da discussiun en causa damondas dil lungatg romontsch, en tut special la damonda dil P21, seigi la Ligia Romontscha, seigi la suprastanza dalla CGS seviulta alla LR el decuors dil davos onn per procurar che sia intervenziun dils 30.09.2013 vegni tedlada. La LR ei semussada cooperativa ed hagi priu serius las preoccupaziuns dalla CGS. Igl uost 2015 hagi la LR inoltrau sia nova posiziun concernent il P21. Tenor indicaziuns dil cau dil DECA vegni el a suttametter sia proposta aunc il 2015 alla Regenza grischuna per approvaziun. Ei hagi pia danovamein num spitgar e lu analisar tgei ch'il niev P21 cuntegni. Tenor il sentiment dil president Francestg Friberg vegni la nova versiun dil P21 romontsch a vegnir publicada mintga mument.

f. Di da romontsch da cuminonza:

La Conferenza generala ladina festiveschi 2016 in giubileum dad 80 onns. Per quei motiv seigi ei aunc buca clar schebein ei vegni a dar in di da romontsch da cuminonza denter las treis conferenzas sco stau discussiunau. El decuors dil proxim temps vegni la damonda sclarida. Duessi ei vegnir al di da romontsch da cuminonza, seigi ei previu che quel vegni organisaus sut l'egida dalla LR ed en collaboraziun cullas treis conferenzas.

Conferenza generala Surselva - CGS

- g. Pagina romontscha Fegl scolastic grischun:
Francestg Friberg informescha che mintga conferenza romontscha seigi envidada da scriver duas gadas ad onn ina contribuziun pil Fegl scolastic grischun. Il president envida las presentas ed ils presents da s'annunziar el cass ch'enzatgi havessi gust da scriver.
- h. Propaganda per la professiun da scolasta/scolast:
Il president CGS informescha davart ils contacts che la suprastonza dalla CGS hagi priu culla scola aulta da pedagogia dil cantun Grischun (SAPGR) per mirar da far reclama per vegnir scolasta romontscha. Ils diemblers da sias studentas e students romontschAs presenta la SAP sco suonda en ina da sias publicaziuns.

onns da scolazuin	scola primara	scoletta	total
2011-14 (diplom 2014)	18	2	20
2012-15 (diplom 2015)	18	2	20
2013-16 (diplom 2016)	15	4	19
2014-17 (diplom 2017)	13	0	13
2015-18 (diplom 2018)	18	4	22

La finamira dalla CGS seigi da mirar da far reclama alla scola populara per la professiun da scolasta romontscha.

- i. Impuls didactic I: Moodle:
Adrian Cathomas, Laax, informescha ch'el porschi ina introducziun ella lavur cun Moodle durant treis mesjamnas suentermiezdi el decuors digl onn da scola 2015/16. Datums: 20.04.16, 18.05.16, 14.09.16. Cuntegn: administrar e manischar Moodle, crear material e moduls d'emprender, importar/exportar da cuors existents. Cuosts: ca. 300.— frs per participontA.
- j. Impuls didactic II: ACCESS:
Francestg Friberg informescha davart il mied da lungatg ACCESS dond era in sguard silla genesa dil mied. Malgrad il grond deficit da mieds d'instrucziun idiomatics (mira sondadi dalla Pro Idioms Surselva dil 2012, sco era dieta alla SAP il 2013) seigi il cantun buca semuentaus en caussa. Aschia seigi la PIS sedecidida da realisar sezza il mied da lungatg per las classas 2 tochen 9 dalla scola populara. En cuort temps seigi ei reussiu da formar in team da rodund 40 persunas ch'ei staus prompts da sviluppar il niev mied cul num ACCESS. Il mied da lungatg ACCESS cun las quater spartas grammatica, ortografia, texts/vocabulari, cultura seigi in mied da gronda innovaziun. Il mied seigi digitals, mo era copiabels sco mied fisic

cun ordinaturs sviluppai aposta, cumpegli actualme in rodund 1'500 paginas e cuntegni ultra da quei varga 300 exerchezis online silla plattafuorma digitala Moodle. ACCESS cuntegni plinavon innovaziuns singularas sco la cumbinaziun dad in mied d'instrucziun culla plattafuorma digitala mundiala Moodle, la cumbinaziun dad in mied d'instrucziun cun fotografias panoramicas, in trenader da plaids digital sin Moodle. Entras il fatg ch'il mied seigi concepìus fundamentalme in fuorma digitala ed administraus dalla centrala digitala da ACCESS, seigi el sviluppabels, modernisabels ed actualisabels permanentame in. Quella concepziun da sviluppar ed administrar in mied d'instrucziun possibiliteschi denter auter d'edir mieds didactics bia pli bienmarcau che cun metodus convenziunalas. Quei seigien qualitäts e purschidas che fetschien ord ACCESS in mied d'instrucziun extraordinari, e quei sur la tiara romontscha ora. Il niev mied d'instrucziun da lungatg els idioms dil cantun seigi en elaboraziun. En siu concept redigius il 2015 seigi vegniu fixau che quei niev mied stoppi sebasar sin mieds d'instrucziun existents, denter auter sin ACCESS. Francestg Friberg, menader general dil project ACCESS, ed Adrian Cathomas, responsabel per la part digitala da ACCESS, projecteschan vid la preit la survesta dils varga 300 exerchezis online sviluppai sin Moodle. Ina presentaziun che fa impressiun.

k. Inspecturat:

Alexi Nay, inspectur da scola, sedrezza alla raspada cun differentas informaziuns. La pli pintga scola romontscha sesanfli a Cuort, Sursaissa. Ins spera che quella scola survivi. Ei setracti da 6-7 scolars romontschs da Flond e Surcuolm.

La scola bilingua a Glion hagi retschert in niev concept. Dapresent emprendien 35 scolars romontsch a Glion. Ins astgi tschintschar d'ina historia da success.

La realitad seigi denton quella che era scolas en vischnaucas fermame in romontschas seigien bugen ni nuidis sfurzadas da tschintschar tudestg en certas situaziuns. E tuttina stoppien nus tener cul romontsch ed applicar el tut nua che mo pusseivel, era per exempel en contact cun l'administraziun dil cantun Grischun.

Alla fin engrazia Alexi Nay als presents per la gronda lavur che vegni prestada mintga gi da scolastas e scolasts. Giavischond tut bien vinavon ellas scolas concluda nies inspectur siu plaid.

11. Program da lavur ed approvaziun

Il president Francestg Friberg declara che differentes projects seigien en rocla (mira rapport presidial 2015). Ei hagi num cuntinuar e terminar quels, sco era da caminar vinavon ella direcziun instradada.

12. Fixaziun dalla contribuziun annuala

La suprastanza propona als presents ed allas presentas d'alzar la contribuziun annuala da 30.— frs sin 40.— frs (20.— frs daner da cuors e 20.— frs contribuziun annuala). La proposta dalla suprastanza vegn approvada senza discussiun cun ina cuntervusch e cun duas abstenziuns.

13. Varia

Sandra Locher-Benguerel, la nova presidenta dil LEGR, porta il salids dall'uniun cantunala. Ella hagi plascher da saver cuntinuar culla buna collaboraziun gia iniziada cun la CGS. Sandra Locher-Benquerel ei impressiunada dalla gronda partecipaziun alla Conferenza CGS. La presidenta dil LEGR giavischa che la buna collaboraziun denter la CGS ed il LEGR cuntinueschi e che la Conferenza generala Surselva prospereschi vinavon.

Il president CGS communicescha ch'il datum dil proxim Di da romontsch seigi ils 16.11.2017, priu ch'ei detti buca in di da romontsch comunabel.

Il president CGS fa attents ch'il taccader per metter el cudisch da testat vegni distribuius alla sortida.

Alla fin admetta nies president, Francestg Friberg, in cordial engraziament a sora Madlen Büttler ed a l'entira claustra per la hospitalitad cordiala e per lur engaschi da preparar l'entira purschida, als presents per lur interess e la gronda partecipaziun, als referents per lur expectoraziuns, als hosps per lur preschientscha, als dus hosps da sorpresa, Flurina Albin e Stina Hendry, per la prelecziun ord lur cudisch "Emalio" che vegn a suandar alla radunonza, a sias collegas ed a ses collegs da suprastonza CGS per tutta lavur e per la fetg biala collaboraziun, e siara la radunonza generala 2015 punct las 16.00.

Per il protocol

Igl actuar Pieder Antoni Halter

Annexas:

- Rapport presidial annual 2015
- Program entir Di da romontsch 2016

RAPPORT PRESIDIAL

per mauns dalla radunonza generala dils 25 da november 2015

1. Sesidas da suprastonza

Las commembras ed ils commembers da suprastonza dalla CGS (Catarina Steger, cassiera, Andrea Monn, assessura/administraziun adressas, pagina d'internet, Aluis Hosang, vicepresidente, Pieder Antoni Halter, actuar, Francestg Friberg, president) han salvau igl onn 2014/15 en tut 6 sesidas: 28.01.2015, 18.03.2015, 22.04.2015, 03.06.2015, 07.10.2015. La proxima e davosa vegn ad haver liug ils 24.11.2015.

2. Activitads

La suprastonza ei sededicada igl onn 2014/15 allas suandontas fatschentas:

- Evaluaziun Di da romontsch 2014
- Di da romontsch 2015
- Plan d'instrucziun 21 romontsch
- Mieds d'instrucziun romontschs
- Dis da scolaziun romontscha per scolastas e scolasts
- Collaboraziuns denter las treis Conferenzas scolasticas CGL, CRGC e CGS
- Collaboraziuns cun ulteriuras instituziuns ed uniuns parentadas culla CGS
- Collaboraziun cun autras instituziuns scolasticas
- Center linguistic online – CELION
- Center didactic romontsch online – CEDID
- Indemnisaziun suprastonts
- Alzament contribuziun annuala commembradi CGS

3. Evaluaziun Di da romontsch 2014

La suprastonza ha evaluau generalmein il Di da romontsch 2014 che ha giu liug ils 26 da november, en special era igl andament digl avonmiezdi e resumau quei en in document (cf. Annexa 1) cullas suandontas treis parts:

- Il program digl avonmiezdi dil Di da romontsch
- La descripziun dall'idea dils blocs 4 e 5
- Ils protocols dallas discussiuns menadas ellas differentas gruppas

Plinavon ha il president dalla CGS publicu in artechel el Fegl scolastic digl uost 2015 cul tetel „Impuls“, il qual resumescha ils basegns e giavischs actuals dallas scolastas e dils scolasts en connex culla scola romontscha e bilingua dai el decuors digl avonmiezdi.

4. Di da romontsch 2015

El decuors digl onn ei la suprastanza sestentada da metter ad ir in bien program pil Di da romontsch 2015 il qual sebase era sils resuns ed impuls dil Di da romontsch 2014. Aschia secumpona il program digl avonmiezdi, che ha liug a Glion ella Casa da sentupada dallas soras dominicianas, dallas duas parts „Excurs cuorts“ e „Luvratoris tenor scalems/roms“. Il program digl entir di sepresenta suandontamein:

- Excurs cuorts (09.00-10.15)
  - Anita Capaul, meinagestiu CER: Evaluaziun e resultats davart il sondadi electronic „Ediziuns sco lectura da scola“ dalla CER tier las scolastas ed ils scolasts el decuors dalla fin digl onn 2014/entschatta 2015.
  - Conradin Klaiss, commember directori LR: Evaluaziun e resultats davart il sondadi electronic „Scola romontscha futura“ dalla LR tier las scolastas ed ils scolasts el decuors dalla fin digl onn 2014/entschatta 2015.
  - Ladina Heimgartner, directura RTR: „RTR – en survetsch da pign e grond“
  - Lorenz Derungs, sviluppader da materialias d'instrucziun: impuls didactic davart materialias per differents roms publicadas sin internet, en special per tudestg sco L2
  - Conradin Klaiss, commember directori LR: Formaziun LR
- Luvratoris tenor scalems/roms (10.45-12.15):
  - Partiziun scoletta: Rituals (Pia Condrau)
  - Partiziun 1. e 2. primara: Mintgin ei Tredischin (David Flepp)
  - Partiziun 3. e 4. primara: Dybuster (Stefania Ritter)
  - Partiziun 5. e 6. primara: Canzun populara romontscha (Rilana Cadruvi)
  - Partiziun scalem superiur e terziar: Tudestg sco L2 (Lorenz Derungs)
  - Partiziun tenercasa: Learningapps (Patricia Cadruvi)
  - Partiziun textil: Aunghels (Nicoletta Marino)
  - Partiziun catechesa: Igl ABC dallas errurs biblicas (Flurina Cavegn)
- Gentar da cuminonza (12.30-14.00)
- Radunonza generala (14.15- ca. 15.30)
- Hosp da sorpresa (ca. 15.30-ca. 16.00)

Il program detagliau davart il Di da romontsch ei d'anflar sco aschunta a quest rapport (cf. Annexa 2).

5. Plan d'instrucziun 21

La fasa da consultaziun per il P1 ha cuzzau dils 28 da zercladur 2013 tochen ils davos d'october 2013. Circa 40 vischnaucas, partidas politicas, organisaziuns da lungatg ed organisaziuns da scolastas e scolasts vevan criticaieu ch'il plan d'instrucziun 21 introduceschi facticamein il rumantsch grischun digl esch davos en ellas scolas idiomaticas. Il Departament d'educaziun ignoreschi la situaziun legala, politica e sociolinguistica e surdamondi ils scolars massivamein. Cul scriver „Posiziun tiel plan d'instrucziun 21 pertuccont il rumantsch grischun“ dils 30.09.2013 ha era la CGS

communicau siu desiderat al DECA. Quei scriver – era publica sin www.cgsurselva.ch – cuntegn siat puncts da protesta e treis pretensiuns. Ina dallas pretensiuns centralas secloma: Il P21 pertuccont il rom romontsch duei vegnir repassaus aschia ch’el risguarda la situaziun legala, politica e sociolinguistica. El rapport presidial CGS digl onn 2014 havevel jeu scret: „Ils 07.11.2014 ei vegniu publicau ch’ils directurs dils departaments d’educziun hagien dau liber il P21. Quei munta ch’ils cantuns san ussa decider mintgin sez davart l’introducziun dil P21 tenor ils agens tschentaments. La lavur dallas proximas jamnas vegn ad esser da studegiar danovamein il P21 repassau per eruir condanavon che las pretensiuns dalla CGRS inoltrada al DECA il settember 2013 ein vegnidadas risguardadas, sco era schebein las leschas ed ordinaziuns cantunalas e communalas concernent l’applicaziun dils idioms e rumantsch grischun vegnan suandadas.“ La lavur d’evaluaziun dil sboz repassau ha mussau ch’ei ha dau – sper entginas adattaziuns punctualas e scursaniziuns – neginas midadas substanzialas pertuccont il rumantsch grischun. Ella secunda versiun dil P21 vegn aunc adina pretendiu dallas scolaras e dils scolars da scolas idiomaticas cumpetenzas en rumantsch grischun, e quei naven da scoletta tochen al scalem superiur. Il DECA ignorescha cun quei ina ulteriura gada l’autonomia da vischnaucas, pertgei tenor igl art. 3 dalla constituziun cantunala ed art. 18 dalla lescha da lungatgs cantunala decidan las vischnaucas davart lur lungatg da scola. Cunquei ch’il Departament d’educaziun ha punctuau pliras gadas che lur partenari da discussiun en causa damondas dil lungatg romontsch, en tut special la damonda dil P21, seigi la Ligia Romontscha, ei la suprastanza dalla CGS seviulta alla LR el decuors dil davos onn per procurar che sia intervenziun dils 30.09.2013 vegni tedlada. La LR ei semussada cooperativa ed ha priu serius las preoccupaziuns dalla CGS. Igl uost 2015 ha la LR inoltrau sia nova posiziun concernent il P21. Tenor indicaziuns dil cau dil DECA vegn el a suttametter sia proposta aunc uonn, pia 2015, alla Regenza grischuna per approvaziun. Ei ha pia danovamein num spitgar e lu analisar tgei ch’il niev P21 cuntegn.

6. Mieds d’instrucziun idiomatics

Mied da lungatg

Ils 13 d’uost 2014 surdat il DECA ad ina grupp da project che stat sut l’egida da Johannes Flury (grupp da pilotadi, SAPGR) e Manfred Gross (grupp da concept, SAPGR) l’incumbensa d’elaborar in concept detagliau per in mied d’instrucziun da lungatg els idioms romontschs sursilvan, sutsilvan, puter e vallader, aschia sco stau stipulau cun consens da tuttas regiuns linguisticas el rapport final dalla grupp „Concept per mieds d’instrucziun idiomatics“ dalla SAPGR dils 31 da matg 2014.

El rapport annual presidial da 2014 hai jeu giu menziunau ch’il termin per l’elaboraziun dil concept detagliau per il mied da lungatg seigi ils 31 da schaner 2015. Ils 26 da fevrer 2015 metta la grupp installada per l’elaboraziun dil concept detagliau sin meisa tal ella dimensiun da 108 paginas („Detailkonzept für ein neues Sprachlehrmittel in den romanischen Idiomen“; Februar 2015). Ils 20.04.2015 approbescha la Regenza grischuna il concept, pretendend cumpletzaziuns el suandonts puncts: planisaziun da persunal e planisaziun da budget, planisaziun da termins, concept multimedia, process, scolas bilingas, incumbensas graficher ed illustraziun. Tenor informaziuns dalla SAP hagi ella inoltrau al DECA cun data dils 31.08.2015 las cumpletzaziuns pertuccont ils sis puncts stai pretendi dalla Regenza grischuna. Quellas cumpletzaziuns hagi il DECA sancziunau cun

data dils 28.09.2015. L'entschatta da november 2015 ha la CGS dumandau da survegnir investa aschibein dallas cumpletaziuns dalla SAP sco era dalla risposta dil DECA, tonpli che differents commembers dalla CGS han luvrau ellas cumissiuns per l'elaboraziun dils concepts pils novs mieds d'instrucziun idiomatics. Entochen oz ha la CGS buca saviu prender investa dils dus scrivers. La suprastonza CGS giavischa ina megliera informaziun en caussa.

Essend la decisiun dalla Regenza dils 20.04.2015 da gronda impurtonza per la scola romontscha e bilinga suonda la comunicaziun dalla Regenza ella versiun originala sco ella ei era d'anflar silla pagina dil cantun www.gr.ch.

En sia ultima sesida ha la regenza grischuna discutà il concept detaglià per in nov med d'instrucziun da lingua en ils idioms rumantschs. [...]

Elavurà in concept detaglià per in nov med d'instrucziun da lingua en ils idioms rumantschs

La regenza prenda enconuschientscha dal concept detaglià da la Scuola auta da pedagogia dal Grischun (SAPGR) per in nov med d'instrucziun da lingua en ils idioms rumantschs. Cun excepziun d'intgins puncts che ston vegnir repassads u concretisads, vegn il concept approvà da la regenza. Ultra da quai survegn la SAPGR l'incumbensa d'elavurar in med d'instrucziun da lingua en ils idioms.

Il med d'instrucziun planisà correspunda al stadi actual da la producziun da meds d'instrucziun ch'è caracterisada tras ina maschaida da medias da materialias stampadas e da cuntegns che vegnan pli e pli purschids online. Tschertas materialias per las scolaras ed ils scolars vegnan publitzadas tant en moda stampada sco er electronica. Quai permetta differentas furmas d'utilisaziun en l'instrucziun, sco per exempel la lavur cun in tablet. En cas da basegn sa lascha la purschida electronica plinavant adattar, midar u cumpletar. Tar l'elavuraziun dal concept detaglià èn vegnidas rimnadas regularmain reacziuns da tut las regiuns rumantschas. Uschia hai pudì vegnir cuntanschì ch'il concept chatta gronda acceptanza.

Il nov med d'instrucziun da lingua sto s'orientar vi dal Plan d'instrucziun 21. Er la grammatica e l'ortografia ston vegnir integradas en quest senn. La regenza vegn a deliberar il plan d'instrucziun per il sector spezial rumantsch sco lingua da scola previsiblamain l'atun 2015, pia avant il Plan d'instrucziun 21 cumplet. Tenor l'urari cumenza l'elavuraziun dal nov med d'instrucziun da lingua en ils idioms però gia la stad 2015. Perquai pon vegnir elavurads l'emprim mo quels cuntegns, dals quals l'orientaziun vi dal Plan d'instrucziun 21 è incontestada. Materialias stampadas dastgan vegnir producidas pir, cur che las dumondas anc avertas davart il plan d'instrucziun per il sector spezial da rumantsch sco lingua da scola èn scleridas definitivamain.

A caschun dalla medema sesida (20.04.2015) deliberescha la Regenza grischuna in credit da 4.3 miu. frs per l'elaboraziun dil niev mied da lungatg els idioms. Tenor informaziuns dalla SAP – incumbensada per la realisaziun – seigi vegniu dau l'entschatta vid l'elaboraziun dil mied da lungatg els idioms igl october 2015.

Discs cumpacts mied da matematica e geometria per la scola primara 1-6

A caschun dallas radunonzas generalas dallas duas uniuns CGL (19.11.2014) e CGS (26.11.2014) han lur commembras e commembers giu sancziunau unanimamein ina proposta da treis commembers dallas duas conferenzas ariguard la realisaziun dils discs cumpacts (= fegls da lavur) pils mieds da matematica/geometria dil scalem primar. Cun brev dils 08.12.2014 ein ils presidents dallas duas conferenzas sedrizzai al DECA culla supplica da realisar il desiderau. Cun brev dils 23 da december 2014 vegn la damonda dallas duas conferenzas rispundida negativamein dil DECA. Cun brev dils 29.09.2015 propona collega Carin Cadruvi da Ruschein alla CGS da surdar alla suprastonza CGS l'incumbensa da mirar per translatur, d'indemnisar els commensuradamein e da metter las translaziuns sin la pagina d'internet plat-on.ch. La suprastonza CGS ha interpretu lavurs da sondadi pertuccont la damonda da persunal sco era da finanzas ariguard ina eventuala realisaziun dils discs cumpacts. La suprastonza ha anflau translatur che fussen prompts da realisar quella lavur. En caussa finanziaziun ha la suprastonza fatg ina calculaziun da cuosts e vegn alla conclusiun ch'igl entir project (transponer dil tudestg

respectivamein da rg els treis idioms puter, vallader, sursilvan) custass rodund 24'000.— frs, la part sursilvana pia circa 8'000.—frs.

La suprastonza CGS sustegn la damonda da realisar ils discs cumpacts ed ha tractandau ella per la radunonza generala dils 25.11.2015, fagend las propostas che la CGS:

1. contribueschi 3'000.—frs a quei project,
2. mondi alla tscherca dad ulteriurs sponsurs ch'ei prompts da financiar la summa restonta da 5'000.—frs,
3. publicheschi il material transponiu en sursilvan sin www.plat-on.ch.

Fibla

Igl october 2014 ha la Regenza grischuna giu dau l'incarica alla SAPGR d'entscheiver culla elaboraziun dalla fibla en vallader, puter e sursilvan. A caschun dil Di da romontsch 2014 (bloc 4) ei la damonda vegnida dilucidada el ravugl dallas scolastas e dils scolasts dil scalem bass, schebein ins vegli restar tier la Fibla actuala (senza la pussevividad da retuschar), ni schebein ins vegli tschentiar la damonda al Cantun da realisar ina Fibla nova sursilvana sco previu per vallader, puter e sursilvan la quala sebase sin „Leseschlau“. Alla fin dalla discussiun ei vegniu fatg ina votaziun consultativa. Il resultat ha buca plidau claramein per l'ina (fibla sursilvana actuala) ni per l'otra fibla („Leseschlau“ romontsch). Ins ei alla finala staus dil meini da spitgar e mirar co la fibla en puter, vallader e sursilvan vegn a sepresentar. El decuors digl onn ha la suprastonza CGS priu differentas gadas contact cul Cantun per saver co las lavurs vid la fibla puter, vallader e sursilvan s'avonzien. L'elaboraziun ha entschiet il schaner 2015. Tenor informaziuns recentas dallas duas menadras dil project – Esther Krätli e Mirta Nicolay – hagi la fasa d'evaluaziun entschiet igl uost 2015. 16 classas (8 vallader, 7 puter, 1 sursilvan) cun totalmein 180 affons lavurien cul material. Varga 30 scolastAs, pedagogAs curativAs e logopedAs seigien integrai ella elaboraziun. Igl october 2015 hagi giu liug igl εμπrem inscunter culla evaluaziun dall'emprema fasa e l'introducziun dalla proxima fasa. Actualmein seigien las classas vid la secunda fasa che vegni a vegnir evaluada l'entschatta da december 2015. Tenor informaziuns dil cantun sesepleighien las lavurs bein. La fibla nova vegni a cumparer viaden el 2016, aschia ch'ella sappi vegnir applicada per l'emprema ga igl onn da scola 2016/17.

7. Dis da scolaziun romontscha da scolastas e scolasts

Ils 12 ed ils 13 d'uost 2015 ha giu liug per l'emprema ga ils „Dis da rumantsch“ organisai dalla Scola Aulta da pedgogia (SAP). Ils dus dis da scolaziun han dau la caschun allas scolastas ed als scolasts romontschs da seperfectuar e da s'entupar. La purschida ei stada publicada suandontamein: *Ils Dis da romontsch porschan in vast program da formaziun supplementara. Sper referats tematics ein ils avonmiezdis dedicai al perfectuament linguistic dad in e scadin. Sco approfondaziun pratica vegn ultra da quei presentau ina via co l'orientaziun allas cumpetenzas san vegnir applicadas ell'instrucziun da romontsch. La davosa part ei reservada per luvratoris nua che las participontas ed ils*

participants survegnan agids didactics ed impuls co ins savess integrar e promover il romontsch ell'atgna instrucziun. Sper il program da cuors variaiu porschan ils Dis da romontsch era ina sera da divertiment che dat la puseivladad da sebrattar e da star da cumpignia.

En tut ein 48 personas separticipadas al perfecziunament ch'ei sesplegaus per gronda cuntentientscha dils organisaturs. 24 scolastas e scolasts ein s'enscrets per la purschida ladina, 10 per la purschida en rumantsch grischun, 14 per la purschida sursilvana. Ina eventuala cuntinuaziun dependi – tenor il responsabel dall'organisaziun, Gian Peder Gregori – dallas aspectativas e dallas necessitads dallas treis Conferenzas regionalas. Ord l'optica dalla SAPGR fuss ei allegreivel da cuntinuar culs Dis da romontsch. Da discussiunar fussen – tenor atgnas indicaziuns – structura, ritmus, tematicas etc.

8. Collaboraziuns denter las treis Conferenzas scolasticas CGL, CRGC e CGS

El decuors digl onn (11.14 tochen 11.15) han giu liug stretgas e bunas collaboraziuns denter las treis Conferenzas romontschas. Era ein la presidenta ed ils dus presidents dallas treis Conferenzas s'inscuntrau pliras gadas. Ils suandonts temas ein vegni tractai e sviluppai:

- Plan d'instrucziun 21 romontsch
- Mied da lungatg idiomatic
- Discs cumpacts per matematica e geometria per la scola primara
- Concept scola romontscha futura, project dalla LR
- Di da romontsch da cuminonza
- Collaboraziuns denter las treis Conferenzas scolasticas
- Collaboraziuns denter las treis Conferenzas e la LR
- Cumpetenz linguistica romontscha
- Dis da romontsch la stad alla SAPGR
- CELION (Center linguistic online)
- Propaganda per la professiun da scolastA romontschA
- Iniziativa „Mo in lungatg jester al scalem primar“

A caschun dalla radunonza generala dalla Conferenza rumantscha Grischun central dils 17.11.2015 ha la presidenta Petra Uffer abdicau. Las commembras ed ils commembers han eligiu Cornelia Candrea e Jörg Bühler en funcziun dad in copresidi.

9. Collaboraziuns cun ulteriuras instituziuns ed uniuns parentadas culla CGS

La suprastonza dalla CGS ha collaborau igl onn vargau cun differentas insituziuns parentadas ariguard ils suandonts temas:

- Ligia Romontscha (LR):
  - Plan d'instrucziun 21 romontsch
  - Concept scola romontscha futura
  - Di da romontsch da cuminonza

- Collaboraziuns denter las treis Conferenzas e la LR
- Impuls dallas scolastas e dil scolasts Di da romontsch 2014
- Sondadi dalla CER tier las commembras ed ils commembers dalla CGS (fin 2014/entschatta 2015)
- Cumpetenz linguistica romontscha
- Propaganda per la professiun da scolastA romontschA
- Iniziativa „Mo in lungatg jester al scalem primar“ („In der Primarschule ist nur eine Fremdsprache obligatorisch, je nach Sprachregion ist dies Deutsch oder Englisch.“). cf. era www.fremdspracheninitiative.ch/initiativtext/
- Plema d'aur
- Surselva Romontscha (SR)
  - Plan d'instrucziun 21 romontsch
  - Didactisaziun da cudischs pil diever dalla scola populara (exempel: „Vamperlin“)
- Pro Idioms Surselva (PIS)
  - Plan d'instrucziun 21 romontsch
  - Didactisaziun da cudischs pil diever dalla scola populara
- Departament per la scola populara dil cantun Grischun (DECA)
  - Plan d'instrucziun 21 romontsch
  - Discs cumpacts matematica/geometria per la primara
  - Fibla
- Casa editura rumantscha (CER)
  - Impuls dallas scolastas e dils scolasts Di da romontsch 2014
  - Sondadi dalla CER tier las commembras ed ils commembers dalla CGS (fin 2014/entschatta 2015)
  - Discussiuns davart didactisaziun da cudischs pil diever dalla scola populara (exempel: „La stria da Dentervals“)
- Scola Aulta da pedagogia dil cantun Grischun (SAPGR)
  - Mied d'instrucziun da lungatg idiomatic
  - Scolaziun linguistica dallas studentas e dils students
  - Scolaziun linguistica dallas scolastas e dils colasts
  - Dis da scolaziun romontscha per scolastas e scolasts dils 12/13.08.2015
  - Propaganda per la clamada da scolastA romontschA
  - „Center linguistic online“ (CELION) → „Projekt Sprachliche Unterstützung Rätoromanische Schule; üna collavuraziun da las Conferenzas Rumantschas cun la SAP GR“
- Universitad da Friburg, Institut da romontsch
  - Scolaziun linguistica dallas studentas e dils students
  - Didactisaziun da cudischs pil diever dalla scola populara

- Lehrer Graubünden (LEGR)
  - Sesida generala annuala culs representants dallas 15 instituziuns affiliadas al LEGR (Beiratsitzung; 08.04.2015, Cuera).
  - Pagina romontscha el Fegl scolastic grischun: duas gadas per onn → Surselva mintgamai numra dil fevrer e digl uost; mintgamai ina pagina a 3'500 fridas; sin damonda era duas paginas; fin da redacziun mintgamai 05.01 e 05.07. El Fegl scolastic dil fevrer 2015 ha Patricia Cadruvi publicau igl artechel „Cuschinar cun agid digital „mintgin_cuschin“. El Fegl scolastic digl uost 2015 ha il president dalla CGS scret igl artechel „Impuls“ che resumescha ils giavischs ofniai dallas scolastas e dils scolasts en connex culla scola romontscha e bilinga a caschun dil Di da romontsch 2014 (il document cumplet ei era d'anflar sin www.cgsurselva.ch).

10. Center linguistic online (CELION)

La pagina web www.celion.ch appartegn allas treis Conferenzas sco iniziantas ed incumbensadras dil project. La SAPGR ei vegnida incaricada dallas Conferenzas da realisar la plattafuorma cun sustegn finanziel dil cantun Grischun. Ils 27.11.2013 ha il DECA giu disponiu da sustener finanzielmein CELION per la fasa da svilup limitada da 2014 tochen 2015 culla summa da 66.500.—frs. Davart ina eventuala cuntinuaziun dil sustegn finanziel naven dil 2016 vegni il DECA a decider suenter il rapport concernent la fasa da svilup che havess giu da vegnir inoltraus entochen il datum dils 31.10.2015, denton prolunghius ussa entochen ils 31.12.2015. CELION ein en funcziun dapi la stad 2014. Dapi lu sa mintga scolasta e scolast far diever dalla plattafuorma, la quala porscha il suandont:

1. in sustegn linguistic (lectorats), e quei en tut ils idioms ed en rumantsch grischun, culla pusseivladad da metter a disposiziun il material didactic elaboraus a tuttas scolastas ed a tuts scolasts romontschs (sur il Center didactic online/CEDID),
2. in forum da discussiun concernent las reglas da scriver, installaus pil mument mo pil vallader, denton senz'auter pusseivel da slargar era sils auters idioms,
3. il material rg transferius dil server dil Cantun (Sharepoint) el CELION.

A caschun dil Di da romontsch 2014 ei vegniu informau en caussa. Dapi che CELION ei en funcziun (stad 2014) tochen il di dad oz eis ei vegniu fatg diever dalla purschida linguistica sco suonda:

Regiun	Diember texts inoltra	Diember scolastAs che han inoltrau texts
Surselva	6	3
Grischun central	2	1
Engiadina	16	6
Total	24	10

Tenor la convegno dils 12.12.2015 scada l'incumbensa adossada alla SAPGR cul rapport final screts dalla SAPGR en convegnoentscha cullas treis Conferenzas per la fin dil 2015. La

SAPGR propona allas treis Conferenzas da surdar la plattafuorma CELION alla scola aulta da pedagogia dil Grischun e da render ad ella la cumpetenza da reglar la cuntinuaziun ed il menaschi da quella. Ei marschan discussiuns denter las treis Conferenzas en caussa. Entochen ussa eis ei buca vegniu priu decisiuns.

11. Center didactic romontsch online (CEDID)

CEDID ei il Center didactic romontsch online ch'ins anfla tier educa.ch. Il center – ch'ei dat dapi igl onn 2009 – porscha la pusseivladad a scolastas e scolasts da scargar material d'instrucziun elaborau da collegas, sco secapescha era da deponer agen material didactic. Il material didactic ei classificaus tenor idioms e rg, tenor roms e classas. Il material secumpona da fegls da lavur singuls, luvratoris, retschas da lecziuns, texts cuorts cun damondas e rispostas etc. La menadra da CEDID, Yvonne Gienal, ha retschiert el decuors digl onn passau sulettamein duas lavurs. Ei setschenta la damonda schebein cuntinuar culla purschida.

12. Indemnisaziun suprastonts

A caschun dalla radunonza generala dalla CGS dils 26.11.2014 ei vegniu fatg la proposta ord il plenum d'indemnisar la suprastonza per sia lavur cun ina certa summa. La radunonza ha surdau alla suprastonza l'incumbensa da preparar la damonda per la radunonza generala dil 2015. El decuors digl onn ei la suprastonza sededicada a quella damonda ed ha – denter auter – cumparegliau las indemnisaziuns equivalentas cullas autras conferenzas, aschia che la suprastonza fa la proposta d'indemnisar il president cun 1'500.—frs (exclusiv spesas), ed il ulteriurs commembers da suprastonza cun 300.—frs (exclusiv spesas). La proposta vegn suttamessa alla votaziun a caschun dalla radunonza generala dils 25.11.2015.

13. Alzament contribuziun annuala commembradi CGS

La contribuziun annuala actuala munta a 30.—frs e secumpona dalla commembranza per la CGS (20.—frs) e dil daner da cuors pil di da romontsch (10.—frs). En vesta allas activitads dalla CGS fa la suprastonza la proposta d'alzar la contribuziun annuala sin 40.—frs (30.—frs commembranza, 10.—frs daner da cuors). La proposta vegn suttamessa alla votaziun a caschun dalla radunonza generala dils 25.11.2015.

14. Engraziaments

Da cor engraziel jeu a mias cellegas ed a mes collegas da suprastonza Catarina Steger (cassiera), Andrea Monn (assessura), Aluis Hosang (vicepresident) e Pieder Antoni Halter (actuar) per la gronda lavur prestada duront igl onn. La collaboraziun ei danovamein stada fetg buna e biala. Plinavon engraziel jeu a tuttas personas ch'ei s'engaschadas per la scola romontscha el decuors dil davos onn.

Francestg Friberg, president Conferenza Generala Surselva – CGS
Danis, ils 19 da november 2015

DI DA ROMONTSCH 25.11.2015

A GLION ELLA CASA DA SENTUPADA DALLAS SORAS DOMINICANAS

09.00-09.15: Beinvegni (plenum/aula)

- Beinvegni dil president CGS, preschientscha (gliesta cursescha)
- Infos generalas davart il Di da romontsch

09.15-10.15: Excuors cuorts (plenum/aula)

- 09.15-09.25: Resuns questiunaris CER 2014; Anita Capaul
- 09.25-09.35: Resuns questiunaris LR 2014; Conradin Klaiss
- 09.35-09.55: RTR; Ladina Heimgartner
- 09.55-10.00: Impuls didactic; Lorenz Derungs
- 10:00-10.15: Concept scola romontscha futura dalla LR; Conradin Klaiss

10.15-10.45: Pausa (foyer)

- Caffé e cornets

10.45-12.15: Luvratoris tenor scalems/roms (en 8 differentas stanzas)

recumandau* per scoletta	Rituals	Pia Condrau
recumandau* per 1. e 2. primara	Mintgin ei Tredischin!	David Flepp
recumandau* per 3. e 4. primara	Dybuster	Stefania Ritter
recumandau* per 5. e 6. primara	Canzun populara romontscha	Rilana Cadruvi
recumandau* per sc. sup. e terz.	Tudestg sco L2	Lorenz Derungs
recumandau* per ec./tenercasa	Learningapps	Patricia Cadruvi
recumandau* per textil	Aunghels	Nicoletta Marino
recumandau* per catechesa	Igl ABC dallas errurs biblicas	Flurina Cavegn

*Da principi tenor scalems/roms, denton pusseivladad da s'enscriver tier in auter scalem/rom.

12.30-14.00: Gentar (ella Casa da Sentupada) (30.—frs; vegnan incassai el liug suenter gentar)

14.15-15.30: Radunonza generala (plenum/aula) (gliesta da tractandas: mira sutvart)

15.30-16.00: Hosp da sorpresa (plenum/aula)

- Annunzias: individualmein via www.cgsurselva.ch
- Parcadis autos: far aschi bien e parcar giul marcau

Circumscripziun dils luvratoris

Luvratori per scoletta: Rituals

Nus lein dar impuls e brattar ideas davart rituals che san vegnir integradi ell'instrucziun quotidiana.

Luvratori per 1. e 2. primara: Mintgin ei Tredischin!

Praulas fascineschan pign e grond, giuven e vegl. Ellas striuneschan neunavon da tuttas sorts maletgs fantastics. „Warum ups“, giugs el rudi e fuormas d'improvisaziun fan gust da giugar ed activeschan la fantasia per anflar novs maletgs ed access a praulas. (Remarca: vestgadira "leva" ei d'avantatg.)

Luvratori per 3. e 4. primara: Dybuster

Far enconuschientscha cul sistem d'emprender Dybuster. Il program ei adattaus per s'aprofundar pli da rudien ella tecnica da leger e scriver. Ils affons han la pusseivladad d'exercitar cul program da computer tenor agen basegns. La lavur en scola sco era a casa promova efficientamein il leger e scriver. Il cumportament d'emprender sco era il stan actual digl empriu dil singul scolar ein vesibels da tut temps. Finamira a liunga vesta ei ch'il program sappi vegnir duvraus en nossas scolas romontschas.

Luvratori per 5. e 6. primara: Canzun populara romontscha

Il svilup dil cant en nossas scolas ei suttamess a midadas. Gest nossas canzuns popularas romontschas van tec a tec en emblidanza. Cun quei luvratori lein nus dar empau cunterpeisa a quei svilup. Nossa canzun populara romontscha mereta da vegnir tgirada. Tips pratics vegnan buca a muncar.

Luvratori per scalem superiu e scalem terziar: Tudestg sco L2

www.mittelschulvorbereitung.ch sco agid practic per la preparaziun dil rom tudestg. Ils 1'200 fegls da lavur cuvieran g'entir spectrum dall'instrucziun da tudestg. Gl'emprem vegn dau ina survesta. Lu vegn priu sut la marella exemplaricamein enqual tetel. Igl autur rispunda a damondas, pren era bugen encunter critica ed impuls.

Luvratori per economia/tenercasa: Learningapps

Nus repassein e fagein learningapps (differents ein gia avonmaun). Nus realisein in iBook (in tal ei en elaboraziun). Sche Ti possedas in mied electronic (iPad, MacBook,...), sche fai aschi bien e pren quel cun Tei. Sche Ti has gust sas era purtar Tes fegls da lavur, Tes projects, etc.

Luvratori per textil: Aunghels

Nus luvrein cun differents materials e cun differentas tecnicas. Ti retscheivas in dossier cun descripziuns per romontsch. (Remarca: pil material vegn incassau gest el liug ina pintga contribuziun.)

Luvratori per catechesa: Igl ABC dallas errurs biblicas, part II

Era il pumer el paradis veramein in maler? Maria Madleina – ina pitauna? Eran tuts apostels ledis? – Sche nus sefatschentein cun errurs biblicas pretendein nus buc, ch'il cuntegn dalla Bibla seigi fallius. Denton, nus vulein scuvierer malcapientschas e sligiar legns davart pretensiuns en connex culla Bibla.

**Radunonza generala, 25.11.2015, 14.15 – ca. 15.30
ella Casa da Sentupada dallas soras dominicanas a Glion**

Tractandas:

1. Beinvegni
2. Preschientscha
3. Presentaziun ed approbaziun protocol radunonza generala 2014
4. Rapport presidial ed approbaziun
5. Rapport center didactic online ed approbaziun
6. Rapport dalla cassiera e dils revisurs ed approbaziun dil quen
7. Propostas/Iniziativas dallas commembras/dils commembers:
  - a) Damonda d'incumbensa per ils discs cumpacts dil mied da matematica e geometria (fegls da lavur) per la scola primara
  - b) Damonda per ina contribuziun finanziaria dalla translaziun dils discs cumpacts dil mied da matematica e geometria (fegls da lavur) per la scola primara
  - c) Indemnisaziun suprastonts CGS
8. Orientaziuns&informaziuns
  - a) Mied da lungatg idiomatic
  - b) Dis da formaziun da romontsch el rom dils cuors da stad 2015 alla SAP
  - c) Nova Fibla romontscha
  - d) Collaboratur regiunal LR
  - e) Plan d'instrucziun 21 romontsch
  - f) Di da romontsch da cuminonza
  - g) Pagina romontscha Fegl scolastic grischun
  - h) Propaganda per la professiun da scolasta/scolast
  - i) Impuls didactic I: Moodle
  - j) Impuls didactic II: ACCESS
  - k) Inspecturat
9. Program da lavur ed approbaziun
10. Fixaziun dalla contribuziun annuala
11. Varia

Hosp da sorpresa

Pert. tractanda 7a)

A caschun dallas radunonzas generalas dallas duas uniuns CGL (19.11.2014) e CGS (26.11.2014) han lur commembras e commembers giu sancziunau unanimamein ina proposta da treis commembers dallas duas conferenzas ariguard la realisaziun dils discs cumpacts (= fegls da lavur) pils mieds da matematica/geometria dil scalem primar. Cun brev dils 08.12.2014 ein ils presidents dallas duas conferenzas sedrizzai al DECA culla supplica da realisar il desiderau.

Cun brev dils 23 da december 2014 vegn la damonda dallas duas conferenzas rispundida negativamein dil DECA.

Cun brev dils 29.09.2015 propona collega Carin Cadruvi da Ruschein alla CGS da surdar alla suprastonza CGS l'incumbensa da mirar per translatur, d'indemnisar els commensuradamein e da metter las translaziuns sin la pagina d'internet plat-on.ch.

La suprastonza CGS fa la proposta da dar suatientscha alla damonda da C. Cadruvi.

Pert. tractanda 7b)

La suprastonza CGS ha interpriu lavurs da sondadi pertuccont la damonda da personal sco era da finanzas. La suprastonza ha anflau translatur che fussen prompts da realisar quella lavur. En caussa finanziaziun ha la suprastonza fatg ina calculaziun da cuosts e vegn alla conclusiun ch'igl entir project (transponer dil tudestg respectivamein da rg els treis idioms puter, vallader, sursilvan) custass rodund 24'000.—frs, la part sursilvana pia circa 8'000.—frs.

La suprastonza CGS fa la proposta che la CGS

1. contribueschi 3'000.—frs a quei project,
2. mondi alla tscherca dad ulteriurs sponsurs ch'ein prompts da financiar la summa restonta da 5'000.—frs,
3. publicheschi il material transponiu en sursilvan sin www.plat-on.ch.

Pert. tractanda 7c)

A caschun dalla radunonza generala dalla CGS dils 26.11.2014 ei vegniu fatg la proposta d'indemnisar cun ina certa summa la suprastonza per sia lavur. Ei vegn surdau alla suprastonza l'incumbensa da preparar la damonda per la radunonza generala dil 2015.

La suprastonza ei sededicada a quella damonda e fa la suandonta proposta:

- president: 1'500.—frs
- ulteriurs commembers da suprastonza: 300.—frs

Pert. tractanda 10

En vosta allas activitads dalla CGS setschenta la damonda d'alzar la contribuziun da commembradi annuala.

La suprastonza propona d'alzar la contribuziun da 30.—frs sin 40.—frs.